

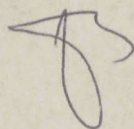
De Marke

Oude berichten over Beekbergen, Brummen,
Eerbeek, Hall, Hoenderloo, Klarenbeek, Loenen,
Ugchelen

Oktober 2002

1135-316

- 8
2

BUS

- 8

Foto omslag

Kasteel Ter Horst nabij Loenen, tijdens de viering van het 5^e lustrum van De Marke op 8 juni Zie verslag op pag. 6

De Marke

Orgaan van de Oudheidkundige Vereniging De Marke, met als werkgebied Beekbergen, Brummen, Eerbeek, Hall, Hoenderloo, Klarenbeek, Loenen, Ugchelen

26^e jaargang, oktober 2002

Redacteur: Piet Willemsens, Stationsweg 6,
6971 BX Brummen. 0575-562 571
E-mail: Piet.Willemsens@12move.nl

Samenstelling van het bestuur

H.W.van Harreveld;
Tuinstraat 59, 6971 BH Brummen, *voorzitter*
tel. 0575-561 005
R.W.P.de Vries, H.A.Grizzellstraat 21
6961 DN Eerbeek; 0313-651 033; *secretaris*
J.Zengerink, Rhienderensestraat 53
6964 BH Hall; 0313-651 960; *penningmeester*
W.T.M.Klomp, Langschoten 71
7371 EP Loenen; 055-505 2276; *bibliothecaris*
M.van Zadelhoff-Ruumpol, Loenenseweg 150
6961 CT Eerbeek; 0313-651 724
J.R.B.W.Krepel, Vijverweg 2
7382 BV Klarenbeek; 055-301 1330
A.van Bodegom, Wilhelminastraat 12
6971 AK; Brummen; 0575-561 323

INHOUDSOPGAVE

	Pag.
• Ter inleiding, door de redacteur	5
• Kostelijke viering van het 25-jarig bestaan van De Marke	6
• Oudste boerderij van Loenen. <i>Martien Kobussen</i>	9
• Boekbespreking "Kasteel Ter Horst. Een lagchend landhuis in Loenen". <i>Piet Willemsens</i>	12
• Verklaring van de naam Beekbergen: <i>Bikbarche. Wietse Venema</i>	19
• Het Beekberger Woud. <i>Wietse Venema</i>	20
• Veldnamenonderzoek. <i>Arie van Bodegom</i>	25
• Quazenboschweg. <i>Arie van Bodegom</i>	26
• Jaap der Nederlanden: Afstammeling van Koning Willem II? <i>Piet Willemsens</i>	28
• Boerderijen Buurtseweg en Jodenpad moeten weg	34
• Bijzonder boerderijtje onder Oeken	37
• Reactie van een lezer. Oproep tot <i>site</i> op Internet	40
• De Verenigingsbibliotheek. <i>Wim Klomp</i>	41
• De Marke, een service club!	42
• De Marke op najaarsexcursie naar Twente. <i>Martien Kobussen</i>	43
• Oproep aan de lezers	47

Ter inleiding

Nadat we in april met een jubileumnummer van De Marke zijn uitgekomen – met het beste uit 25 jaargangen van ons verenigingsblad – ligt thans weer een gewone uitgave van uw club voor. Natuurlijk, een terugblik op “de” feestdag kon niet uitblijven; evenmin een artikel over de locatie van ons feest: kasteel Ter Horst.

Opmerkelijk veel artikelen over *boerderijtjes*. Enerzijds is dat toeval, anderzijds zit er ook iets tragisch aan: enkele van die boerderijtjes ZIJN er niet meer. Laten we toch zuinig zijn met onze oude gebouwen, zeker als het om productieplaatsen uit de landbouw gaat. Ze minderen met de dag, vaak onnodig. Ook daarop meent uw blad de aandacht erop te moeten vestigen.

We zijn blij met de bijdragen van onze “vaste” auteurs, maar zouden daarnaast gaarne

telkens wat fris bloed in dit blad willen hebben. De recente oproep in het bulletin van de Secretaris leverde weinig op. Misschien zijn concrete suggesties beter. Welnu, ik zou gaarne een artikel zien over twee beroemde personen die in Eerbeek hebben geleefd: de dichter Willem de Mérode en de schilder Jan Mankes. Maar dan geen verhaal uit een encyclopedie halen, nee, ik wil hun leven en omstandigheden in het dorp Eerbeek. Dan moet je aan het zoeken, dus echt het beoefenen van geschiedkunde!

Hetzelfde geldt voor twee Brummense onderwerpen: het leven van de befaamde burgemeester P.de Wijs en de historie van de schietvereniging St.Jan, die het dorp elk jaar een dag op stelten zet door het organiseren van o.a. het schieten op een houten vogel.

Schiet ook eens!

Red.

Kostelijke viering van het 25-jarig jubileum *De Marke*

Koenen's Woordenboek kent twee betekenissen voor *kostelijk*: heerlijk en kostbaar. Aan beide betekenissen voldeed de viering van het 25-jarig bestaan van De Marke volledig. Kostelijk omdat er veel te genieten viel, die zonnige middag van 8 juni op het gazon van het prachtig gelegen kasteel Ter Horst Van 2 tot 5 uur een afwisselend programma, met tussendoor (het kostbare!) het in ontvangst nemen van een mooi jubileumboek en het – al even gratis – genieten van drankjes en hapjes.

Vijfde lustrum

Vaststellend dat het Latijnse woord *lustrum* betrekking heeft op offerrituelen, liet voorzitter Henk van Harreveld zijn openingswoord overigens direct volgen door de opwekking niet alleen te gaan offeren aan *Bacchus*, maar ook en vooral aan de stichting *Wijnand Hackfort*. Deze voor steun bij onderhoud en restauratie van kasteel Ter Horst in het leven geroepen stichting kwam die middag met een primeur in de vorm van het fraai verzorgde geschiedboek, waaraan

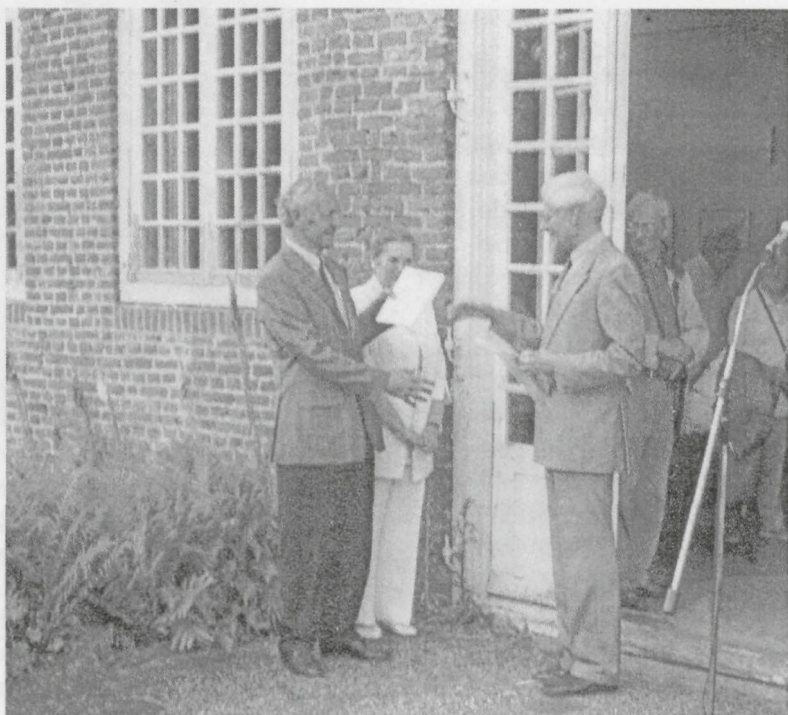

"Het Spieker", een van de gebouwen op het terrein van kasteel Ter Horst, waarvoor vele leden die zonnige middag bijeenkwamen

in dit nummer van de Marke een aparte bespreking is gewijd.

Bij de presentatie van het Marke-jubileumboek deed zich de curieuze situatie voor dat de uitreiking niet geschiedde door eindredacteur Piet Willemsens aan de bestuursvoorzitter, maar dat het juist andersom verliep. De makers van het boek vonden het best, gelet op de lovende woorden die zij mochten ontvangen.

Na de geruststellende mededeling dat er in het luchtige programma geen plaats was voor zware kost, kwam de voorzitter tenslotte toch nog met de bepaald existentiële vraag: wie zij wij en

*Voorzitter Henk van Harreveld
overhandigt het eerste exemplaar van
het jubileumboek aan de makers
Marianne van Zadelhoff en Piet
Willemsens*

waarom bestaan wij als
vereniging? Anders dan een
buitenstaander op grond van het
woord "oudheidkundige"
wellicht zou menen, valt het
doorsnee Markelid niet te
karakteriseren als een wat
teruggetrokken of wetenschappe-
lijk geïntereerde boekenworm of
potschervenkrabber, maar veeleer

als een cultuurminnaar met een
voorkeur voor gemeenschappelijk
kijken, luisteren, discussiëren en
bezoeken. In de op dit vlak
bestaande behoeften lijkt de
vereniging aardig te voorzien,
zodat zij nog heel oud kan
worden, mits de natuurlijke
uitstroom als gevolg van het hoge
leeftijdsgemiddelde haar geen
parten gaat spelen.

In deze situatie is er te meer
reden om blij te zijn met het
jubileumboek, nu dit door het
bestuur en de leden, naast andere
middelen, kan worden ingezet bij
het noodzakelijke streven steeds
nieuwe leden te blijven werven.

Streekkleding

Na de opening van het feest konden de vele bezoekers genieten van het optreden van de *Volksdansvereniging Zarazan* uit Eerbeek. Natuurlijk stond de *uitvoering* van de grote serie dansen primair: vakkundig en met grote zwier. Opmerkelijk ook de kleding van de dansers: uit bijna alle delen van het land, van Groningen, Zeeland tot en met Empe! Wij leven in een gebied waarin iedere vorm van *streekkleding* is verdwenen; nu werden we er ineens in ondergedompeld. In het volgend nummer van De Marke komt een artikel over streekkleding *van hier!* Dus houden we nog iets tegoed van het feest. Dat geldt ook het *lezen* van het boek over kasteel Ter Horst.

Er was inderdaad heel veel te zien en te horen, daar in het zonnige Loenen. Hóren deden we

met plezier naar de muziekgroep *Ontfanck Gheselle*, die regelmatig oude, traditionele en middeleeuwse muziek ten gehore bracht. Misschien dat juist door de overdaad van het gebodene niet álles perfect liep. De excursies door het kasteel – heel boeiend – begonnen te vroeg, waardoor een aantal mensen het optreden van de Volksdansvereniging deels heeft gemist. Nou ja, hopelijk heeft eenieder wél de exposities in het Koetshuis gezien, bewónderd, zeg maar gerust. Eerstens de maquette van de *Werkgroep Spoorlijn Dieren-Apeldoorn*, ten tweede oude foto's en landkaarten, benevens foto's van de lustra 1992 en 1997. Nu óp naar het lustrum van 2007. PW

Oudste boerderij van Loenen, ruim 350 jaar

Martien Kobussen

In 1913 liet de Loenenaar Paul J. Schut in de buurt van de Vrijenbergersprengen een hotel-restaurant met uitzichttoren bouwen. Hij gaf dit de naam van de *Vrijenberg*. Toch had het met de oorspronkelijke boerderij-herberg uit vroeger dagen niets te maken. Deze is nog aanwezig en aangeduid met de naam De *Vrijenberg*. In de loop der tijden zijn er enkele veranderingen in de alom bekende oude hoeve aangebracht, maar dit doet niets af aan het historische recht dat deze boerderij heeft op de naam *Vrijenberg*. Een herberg is het evenwel nu niet meer. Het wordt bewoond door drie gezinnen Modderkolk.. Gelegen aan de Beekbergerweg, pal naast *De Schansenberg*

Belangrijke gespreksonderwerpen

Vroeger kwam men in de herberg samen voor belangrijke zaken. Bijvoorbeeld op 12 oktober 1655. De Kerkeraad besloot een beroep uit te brengen op Johannes van

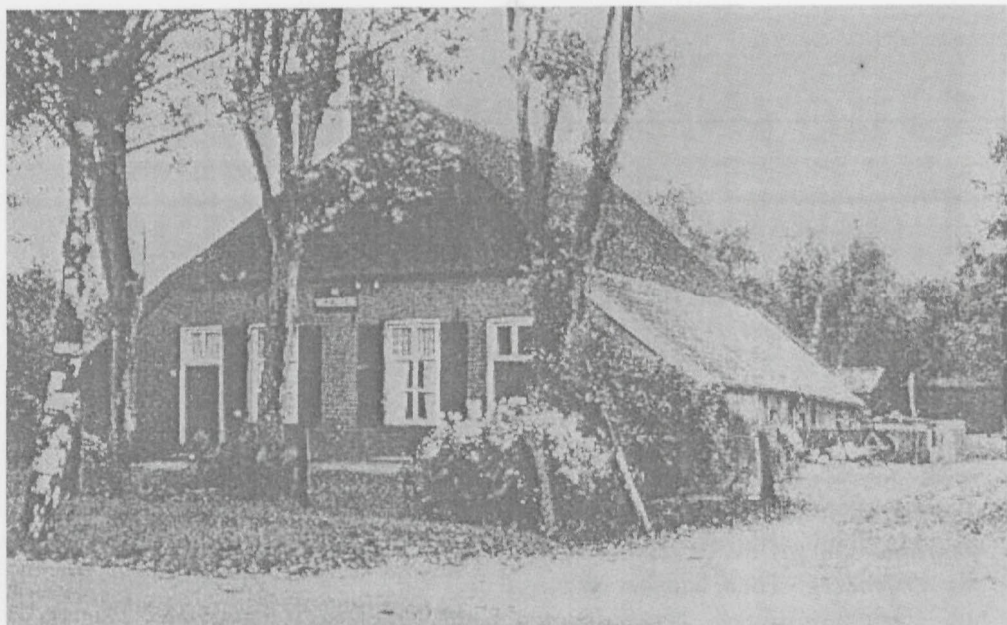
Biezen uit Arnhem. Nog in datzelfde jaar kwam de predikant naar Loenen. Na deze vergadering gebruikte men in de *Vrijenberg* een gezamenlijke maaltijd (!), waarvan de kosten opliepen tot een bedrag van f 32. Over de betaling ontstond grote herrie en tenslotte was het de heer van Ter Horst, die de rekening voldeed.

Ook de *Holtspraakdagen* werden in de herberg belegd. Onder *Holtspraakdagen* verstond men grote bijeenkomsten van de markegerechtigden. Onder leiding van de holtrigter (ook wel holtrichter of markerichter) werden daar allerlei zaken behandeld m.b.t. de gemeenschappelijke gronden en werden eventuele opbrengsten en inkomsten verdeeld onder de geërfden. Uit de markeboeken kan men daarover veel aan de weet komen. Men krijgt de indruk dat het er soms toeging als op een Poolse landdag!

Herbergiers

Omstreeks 1700 zit er een zekere Brouwer als kastelein op de

Boerderij 'De Vrijenberg' die thans bewoont wordt door drie gezinnen Modderkolk.

Vrijenberg. Deze had de zaak destijds al van zijn vader overgenomen. Eén van Brouwers zoons, Jochem, ging in 1710 of daaromtrent naar Beekbergen om kastelein in de *Smittenberg* te worden. Brouwer had nog meer zonen, één daarvan kwam op het *Veenhuis(je)* te wonen in de buurt van de Vrijenberg. Een ander werd rentmeester van de *Horst* en de jongste zoon vertrok naar Amsterdam om het daar tot burgemeester te brengen. Laatstgenoemde werd in 1744 geboren. Wie er na Brouwer

kastelein werd, is niet zo duidelijk. Mogelijk was dat een nakomeling van Brouwer, maar zeker is het niet. Ergens lezen we dat in 1681 een kind van de kastelein werd gedoopt door de pastoor van Grunsfort (bij Renkum) en dat voor het dopen van een ander kind er een geestelijke vanuit het Betuwse Indoornik over moest komen. In het laatstgenoemde geval betrof dat wel een kind van Brouwer, aldus de doopcelen van de familie.

Loenens groei

Loenen bestond rond 1572 uit slechts 50 gezinnen. Maar omstreeks 1640 kwamen er meer bij. Dat kwam door de exploitatie van het zogenaamde Loenenseveen.

Een uit Holland afkomstige heer Marten Rutgers de Beer begon met het afgraven van de venen onder Loenen en Zilven. Dat ging voorspoedig tot 1806. Toen besloot de overheid om belasting te gaan heffen op de turfwinning, hetgeen grote afbreuk deed aan het rendement. Overigens was de kwaliteit van de gewonnen brandstof maar heel matig. Men noemde het zand turf.

Ook in de geschiedenis van de turfwinning speelt de oude herberg de Vrijenberg voortdurend een belangrijke rol. Talrijke vergaderingen, aanbestedingen, verkopen e.d. werden er gehouden met betrekking tot de turfwinning.

In 1906 werd een grafveld ontdekt in een stuk bouwland aan de grindweg van Loenen naar Beekbergen. (In 1868 werd deze weg verhard met een mengsel van leem en grind). Men vond daar een ijzeren zwaard, bronzen versierselen, kralen, aardewerk en twee kleine mantelspelden van Saksisch fabrikaat. Deze overblijfselen kunnen zijn uit de tijd van 5000 jaar voor Chr. Dergelijke grafvelden lagen vaak temidden van grote heidevelden en op de enkgonden.

Boekbespreking 'Kasteel ter Horst. Een lagchend landhuis in Loenen.'

Piet Willemsens

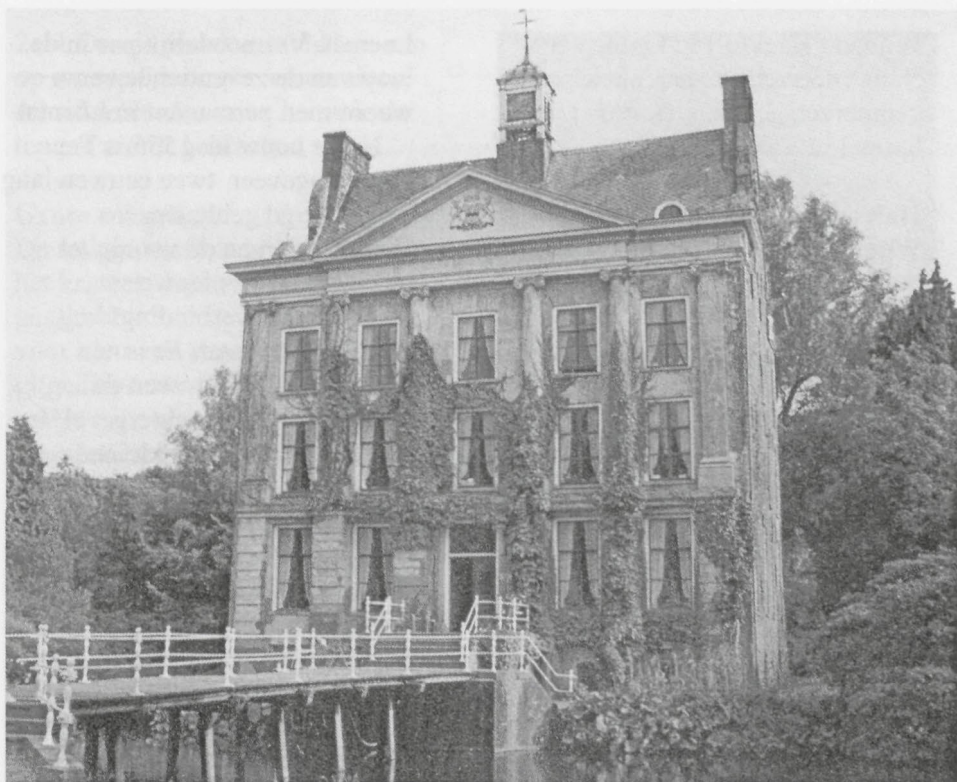
Wij, leden van De Marke, zijn bevoorrecht. Wij behoorden tot het kleine groepje uitverkorenen dat in het verleden, meer dan tien jaar geleden, een bezoek mocht brengen aan kasteel Ter Horst. Verscholen in de bossen bij Loenen ligt het daar, tot voor kort niet toegankelijk voor publiek. Dus weinig bekend. Daaraan is nu een fiks einde gekomen. Immers, reeds enkele jaren geleden hebben de nieuwe eigenaren het landgoed opengesteld voor belangstellenden. Opnieuw waren het leden van De Marke die enkele maanden geleden massaal toestroomden, voor de viering van ons 25-jarig jubileum. Zie het artikel hierover elders in dit blad.

Op de dag van ons feest kwam het boekje *'Kasteel Ter Horst. Een lagchend landhuis in Loenen'* uit, geschreven door ons lid Corrie de Kool

In vergetelheid geraakt

Opeens een stroom van informatie over dit wat in vergetelheid geraakte en in het verleden lichtelijk verwaarloosde kasteel. Nooit eerder kwam er een boek over uit, slechts nu en dan een verdwaald artikel. Daarom mogen we blij zijn dat de vijf eeuwen geschiedenis van Ter Horst nu op een aangenaam leesbare en historisch verantwoorde wijze voor een breed publiek zijn blootgelegd. Bij de geïnteresseerde lezer komt soms wel de wens boven: zou hier niet eens nog wat diepgaander kunnen worden onderzocht? Welnu, als de recensent van dit boekje gelijk heeft, dan zal de auteur - en ook archeologen - op den duur daar zeker gevolg aan geven, want men blijft speuren in de geschiedenis van Ter horst.

De naam van het kasteel is afgeleid van het oude woord *horst*: een verhoging in het terrein. Het ligt zeventien en een halve meter boven NAP, als een uitstulping in het lage, bosrijke gebied. Van de oorsprong

Kasteel Ter Horst, voorheen de achterzijde

en van zijn eerste bewoners is vrijwel niets bekend. Het dorp Loenen mag zich verheugen in een snippertje papier, een oorkonde uit 838, waarmee de bisschop van Utrecht aan een graaf enige goederen in vruchtgebruik geeft. Pas ongeveer 500 jaar later duikt mogelijk het "kasteel" voor het eerst op; dat was in 1354, toen een bloedig handgemeen plaatsvond bij de *Heerlykheyt* van Loenen.

In 1550 komt Ter Horst in handen van een familie die het drieëneenhalve eeuw in bezit zal houden, een zeldzaam lange periode voor een landgoed. Zowel op huis Ter Horst als wel op het dorp Loenen zal het al die tijd een belangrijke stempel drukken.

De eerste eigenaar is Wijnand Hackfort, burgemeester van Arnhem. Hij was getrouwd met Aleyd Boshoff, afkomstig van kasteel Coldenhove bij Eerbeek. Mogelijk geïnspireerd door het naburige kasteel Cannenburg liet

Wijnand Hackfort in Loenen een "huis" neerzetten, dat enkele kenmerken gemeen heeft met het kasteel in Vaassen.

Halve slag gedraaid

Wijnand Hackfort bouwde zijn huis niet op geheel maagdelijke grond, maar op een vesting die vermoedelijk uit de veertiende eeuw stamt. Bouwkundig-historisch onderzoek moet daarin verdere openheid geven. Het is duidelijk dat de huidige keldergewelven het oudst zijn. Omstreeks 1555 ontstond de tweede bouwfase van Ter Horst. In de huidige achterzijde is nog veel daarvan over. Echter, de huidige classicistische voorgevel stamt uit de derde bouwfase, 1782-1792. Vroeger was deze kant de achterzijde van het huis; het werd als het ware een halve slag gedraaid

Wijnand Hackfort bezat destijds het recht van duiventil, hij mocht duiven houden! Een onnozel voorrecht denken wij, maar het huis heeft er de duivenzolder aan te danken, die nog steeds bestaat. Eeuwenlang was huis Ter Horst toegankelijk via een poortgebouw en een houten brug over de gracht. Het poortgebouw werd in het begin van de negentiende eeuw gesloopt. De achtereenvolgende families Hackfort woonden afwisselend in Arnhem en in

Loenen. Vermoedelijk pas in de loop van de zeventiende eeuw woont men permanent in Loenen.

Na de bouw in 1555 is Ter Horst ongeveer twee eeuwen lang ongewijzigd gebleven. Daarna liet men de voorgevel uitkijken op de nieuwe rechtstreekse verbindingsweg Arnhem-Deventer. Er is een frappant verschil tussen de huidige voor- en achtergevel. In de voorgevel zijn de kleine kruisramen uit de zestiende eeuw bijna alle vervangen door hoge schuiframen. In de grote reconstructie van Ter Horst was ook een uitbreiding van de bijgebouwen opgenomen. In dezelfde neo-classicistische stijl als het woonhuis verrezen aan weerszijden van een nieuw voorplein twee lange bouwhuizen.

De verbouwing van rond 1785 had mede als achtergrond dat er toen meer behoefte was ontstaan aan privé-vertrekken. De zestiende-eeuwse huizen kenden meestal geen gangen: de kamers werden door deuren met elkaar verbonden. In de oorspronkelijke ontvangkamer bevindt zich nu de trouwkamer, met het eeuwenoude pronkstuk van het kasteel: de schouw van grijze zandsteen uit 1557. Het fries van de schouw omvat de verbeelding van het bijbelverhaal uit Johannes 8:

2-11 Daarin wordt verteld hoe een op overspel betrapte vrouw door schriftgeleerden voor Jezus in de tempel wordt gebracht.

Grote rol religie

De religie heeft in de historie van het kasteel altijd een grote rol gespeeld - door de auteur, niet voor niets een theoloog, knap uitgediept. Na de Hervorming, die onder meer grote delen van de noordelijke Nederlanden tot het protestantisme bracht, bleef de familie Hackfort en een flink deel van de Veluwe adel het katholieke geloof trouw. In die tijd was rooms-katholiek zijn niet verboden, maar wel het opdragen van de mis en het toedienen van de doop en het inzegenen van een katholiek huwelijk.

Na de Hervorming mochten locaties van de katholieke eredienst niet zichtbaar zijn vanaf de openbare weg. Daarom kreeg Ter Horst een schuilkapel of schuurkerk, verborgen in het oostelijke bouwhuis. Weliswaar is de kapel in het verleden (o.a. Tweede Wereldoorlog) deernisig verwaarloosd, maar ze is nog dominant aanwezig. Met name de altaarwand trekt de aandacht. De oorspronkelijke vormgeving en kleuren van deze wand maken de "schuilkapel" uniek in Nederland.

Het fraaie altaar in de oude schuurkerk van Ter Horst

Omdat er van de calvinistische overheid in Gelderland vanaf omstreeks 1580 geen pastoors meer benoemd mochten worden, kwam op uitnodiging van de landheer van tijd tot tijd een rondreizende priester op huis Ter Horst. Die moest bij toerbeurt zeven huiskapellen bedienen landhuizen in de omgeving, waaronder Cannenburg, Duistervoorde (Twello) en huis te Eerbeek. Hackfort bestemde toen het Spieker tot kapel. In 1843 kwam de officiële gelijkberechtiging van de godsdiensten in Nederland. Het

betekende het einde van het functioneren van de kapel in het bouwhuis, en de stichting van katholieke kerk in het dorp Loenen, royaal gesteund door de familie Hackfort. Dat was in 1849. Een aantal kerkelijke kostbaarheden ging van het kasteel naar de nieuwe dorpskerk.

Mogelijk zal in de toekomst, na verdere restauratie, de kapel haar oude functie weer kunnen vervullen en dienst gaan doen als plaats van inzegening van huwelijken die in de trouwkamer van het kasteel zijn gesloten. In het boekje heeft de auteur vele bijzonderheden omtrent de schuilkerk met veel liefde beschreven.

Personeelstrap

Hetzelfde geldt voor de andere ruimten, die men tegenkomt bij een excursie door Ter Horst, zoals de keuken, eetkamer, trappenhuis, kelders, de tuinen. Over de kelder stelt de auteur de leuke vraag: kwam de adellijke familie wel eens in de gewelfde kelders? Je kon er namelijk alleen via een smalle personeelstrap komen!

Pronkstukken in de oude kookkeuken zijn het originele negentiende-eeuwse gietijzeren fornuis met warmwater-voorziening en een oud koelkastje. Zoals het landgoederen in die dagen betaamde, kon men ook in Loenen

mevr. Schoonderwoerd, de huidige kasteelvrouwe van Ter Horst

in het warme seizoen over ijs beschikken, namelijk uit een vlak erbij gelegen ijskelder.

Na de grote verbouwing in de achttiende eeuw, zijn er geen ingrijpende veranderingen meer geweest in het huis. Een kleine honderd jaar later kwam er een eind aan de hegemonie van de Hackfort's over Ter Horst. In 1875 komt de laatste Hackfort-nazaat op het toneel, namelijk Antonia Maria. Zij huwt met de Brummense baron Ferdinandus van Wijnbergen.

In 1890 komt Ter Horst te koop, het zal definitief de familie uitgaan. Een beetje merkwaardig dat de auteur deze belangrijke cesuur in de historie van het gebouw niet dieper heeft weten te onderzoeken. Ze vraagt zich alleen af: was Ter Horst te oud, te donker, te koud, niet comfortabel meer te duur in het onderhoud? Tja, zo'n simpele vraag moet in deze moderne tijd toch te beantwoorden zijn.

Het huis kwam meer en meer in verval, ook door de leegstand. Pas in 1906 komt er een koper, Castens uit Den Haag, die het een half jaar later doorverkocht aan baron Van Lynden. Het echtpaar liet het huis restaureren en bovendien de tuin aanpassen naar een ontwerp van L. A. Springer. De oud-minister van buitenlandse zaken gaf er f 140 000 voor. Hij gaf het kasteel ook weer zijn oude functie terug, een plezierig zomer- en jachtverblijf voor mensen uit de stad.

Doch ook de familie Van Lynden zou er niet lang blijven; in 1924 werd het kasteel ter Horst geveild. Inclusief 134 ha grond. De koopprijs staat er deze keer niet bij. Wel dat houthandelaar H. Russelman en zijn vrouw het kasteel in 1933, heerlijk verwaarloosd, kopen; inclusief 18 ha voor f 42 000. In de Tweede Wereldoorlog werd

het kasteel door de Duitsers gevorderd, hoewel de familie Russelman er mocht blijven wonen.

Mevrouw J. H. Schoonderwoerd en haar zoon A. Russelman zijn nu de eigenaren.. In 1998 stelden zij voor het eerst het kasteel open voor excursies. De Rijksdienst voor de Monumentenzorg noemde in 1999 huis Ter Horst een historische buitenplaats van algemeen cultureel-, architectonisch- en historisch belang.

Het besproken boek telt 64 pagina's en is fraai met kleurenfoto's geïllustreerd. Een aanwinst voor menige boekenplank.

Naschrift Corrie de Kool

Tijdens het onderzoek naar de geschiedenis van Ter Horst bleek dat het archief van de familie Van Wijnbergen in het Gem. Archief van Nijmegen niet toegankelijk was wegens reorganisatie. Vorig jaar echter had ik in Bussloo een onverwachte ontmoeting met de kleinzoon van het echtpaar Van Wijnbergen-Hacfort tot Ter Horst. Dit echtpaar, zijn grootouders dus, zette Huis Ter Horst in 1890 te koop. Die ontmoeting heeft kort geleden geleid tot een interessant bezoek. Desgevraagd vertelde het

vriendelijke, hoogbejaarde echtpaar onder andere dat grootmoeder Antonia (in de wandeling 'Antoinette' genoemd) heel graag in de stad wilde wonen. De familie verhuisde daarom naar Arnhem, naar de Eusebius-singel. Ter Horst zou daarna niet leeggestaan hebben, maar zijn verhuurd aan de burgemeester van Amsterdam. Of dit dezelfde familie is die van 1924 tot 1934 eigenaar was van het huis, werd niet duidelijk. Mogelijk kunnen andere nieuwe gegevens over Kasteel Ter Horst later aan de orde komen.

Foto.

Hartelijk applaus voor de auteur van het boek over kasteel Ter Horst

Verklaring van de naam Beekbergen: *Bikbarche*

Wietse Venema

Tot het werkgebied van de oudheidkundige vereniging "De Marke" behoort het dorp Beekbergen. Een mooie naam voor een mooi dorp. Vlakbij het dorp Beekbergen, in de buurtschap Engeland, ontspringt een beek, welke wordt genoemd de *Beekberger beek* of *oude beek*. In de omgeving van het dorp bevinden zich enige heuvels, welke met de nodige fantasie als *bergen* zouden kunnen worden aangemerkt.

De vraag is, of een dergelijke eenvoudige uitleg van de naam Beekbergen juist is. Een geboren en getogen Beekbergenaar, die het Saksisch dialect dat hier wordt gesproken perfect beheerst, zei tegen mij: "*Moet je horen. Daar klopt niks van.*" Geurt, zo heet die Beekbergenaar, zei dat in het dialect, maar ik vertaal het maar even. "De naam van het dorp Beekbergen wordt in Beekbergs dialect - zoals iedereen hier weet - uitgesproken als *Bikbarche* met een lange a", aldus Geurt. "Het woord *barch* vinden we terug in

de naam van het dorp *Barchem*, een samenstelling van de woorden *barch* en *heem*. Bij het woord *bergen* denken we in de eerste plaats aan de met sneeuw bedekte bergen, maar deze betekenis kan het woord *bergen* in de naam Beekbergen niet hebben, want er zijn in ons land geen bergen. Onder berg verstaat het woordenboek Koenen een min of meer op zichzelf staande verheffing van de oppervlakte van de aarde boven 600 meter en zo hoog zijn de heuvels rond Beekbergen echt niet. Blijft over de tweede betekenis van het woord *berg*, dat is een *grote hoop* en het lijkt aannemelijk, dat in dit geval het woord *barche* kan worden vertaald met *hopen*. In het woordenboek Koenen wordt aan het woord *bik* onder meer de betekenis gegeven van afval van steen. We kennen dat woord van stenen bikken. Heeft het woord "bik" iets met *beek* te maken? Vermoedelijk niet. Een beek is in het Beekbergs dialect een *beke*. Het woord *Bikbarche* zou kunnen worden vertaald met *afvalhopen*.

Deze afvalhopen hadden alles te maken met de ijzerwinning in

deze omgeving. In de bodem zitten onder meer klapperstenen met een losse kern bestaande uit *ijzeroxyde*. De zogenaamde ijzerkuilen in de bossen in de omgeving herinneren aan het graven naar deze klapperstenen. In kleine oventjes werd de *ijzeroxyde* verhit met houtskool. In het algemeen was de temperatuur in die oventjes niet hoog genoeg om de *ijzeroxyde* te verhitten tot ijzer. Wat overbleef in de oventjes waren ijzerslakken ofwel *wolf* zoals de ijzerslakken bij de hoogovens worden genoemd.

De smid, een zeer belangrijke man in die tijd, smeedde uit de ijzerslakken ijzeren voorwerpen, zoals bijlen, hamers en pijlpunten. Het afval, dat wil zeggen de kapotgeslagen oventjes en het restant van de "wolf" ofwel ijzerslakken, gooide hij op een hoop en dat was dan de *Smittenbarch*. De naam van het hotel-restaurant "De Smittenberg" aan de Arnhemseweg te Beekbergen, herinnert hieraan. In het naburige dorp Lieren was een *swarte barch*. De Zwarte Bergweg te Lieren is ernaar genoemd.

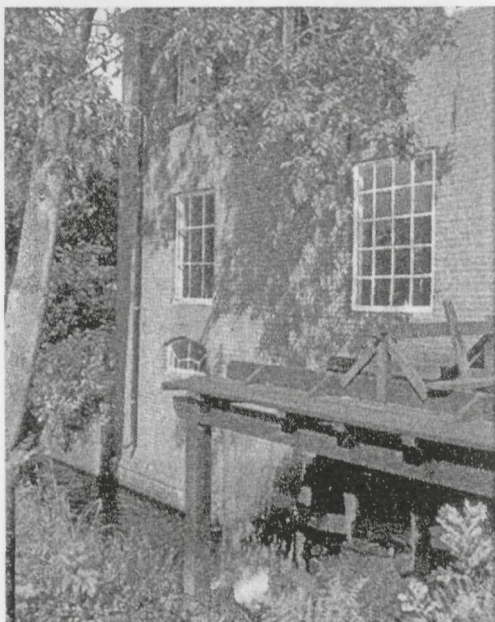
In Lieren zijn ook de *Wolfskuilen*. De naam Wolfskuilen is de naam van een straat in Lieren. In Loenen heet een garage *de ijzeren berg*.

Het dorp Beekbergen, laten we deze naam maar aanhouden, dankt

vermoedelijk zijn ontstaan aan de ijzerwinning. Je woonde bij de *bikbarche* ofwel bij de afvalhopen. In het jaar 1200 was het afgelopen met de ijzerwinning in deze contreien. Er werd elders in Europa ijzererts gevonden. De oorspronkelijke bossen waren toen voor de winning van het benodigde houtskool inmiddels nagenoeg verdwenen.

Langzamerhand is de naam *Bikbarche*" veranderd in *Bekbergen*, zoals op oude kaarten staat aangegeven en tenslotte is het *Beekbergen* geworden. Laten we het daarop houden", aldus onze Geurt.

Watermolen Beekbergen

Het Beekberger Woud

Wietse Venema

Ten noorden van de Woudweg en ten oosten van de Traandijk lag tussen Lieren en Klarenbeek ruim 130 jaar geleden het legendarische Beekberger Woud. Het was het laatste overgebleven moerasbos uit de oudheid. Hoe zag het eruit? Helaas weten we dat niet precies.

We moeten afgaan op beschrijvingen. Er was nog geen fotografie of film toen het bos werd gekapt. H. van Lohuizen heeft in een boekje "De geschiedenis van een verloren oerbos....." veel gegevens verzameld. Er stond in het Beekberger Woud 's winters ongeveer 80 cm water. Het was dan ontoegankelijk, behalve in zeer strenge winters. Men kapte dan de elzen op ongeveer 80 cm boven de stobben, die uitgroeiden met een omtrek van 10 à 12 meter. Op die stobben groeiden soms 6 tot 7 zware elzen tot een hoogte van 12 tot 15 meter. Op de hoger gelegen delen groeiden eiken, omwonden hier en daar met klimop en kamperfoelie. Bij plotseling invallende dooi bleef een deel van de zo moeizaam gekapte bomen achter en verdween in het moeras. Het

"wilde aanzien" van het woud werd hierdoor vergroot. Er kwamen wel 50 soorten paddestoelen en zwammen voor. Rottend hout en plantendelen schijnen soms ook voor een minder aangename geur te hebben gezorgd.

Afgezien van menselijk ingrijpen, zoals het kappen van bomen en het winnen van veen in de gedeelten, waar een veenpakket lag, was het woud voor een groot deel een ontoegankelijk en tamelijk wild natuurgebied met een grote rijkdom aan wilde planten. Een aantal soorten is nu zeer zeldzaam of uitgestorven. Er kwamen ook veel vogels en vlinders voor.

Op 16 september 1869 is het woud verkocht aan de heer B. van Spreekens te Velp voor ruim 111 000 gulden. De opbrengst is verdeeld over ruim 130 deelgerechtigden in het grondgebied van het Woud, deel uitmakende van de Lierder Marke.

Gedurende ruim anderhalf jaar hebben 50 tot 150 Beekbergenaren het woud gekapt. Eerst werd de ringsloot om het woud voltooid, waarna het meeste water naar het noorden kon weglopen. Vervolgens werd een

Deze foto is echt wel in een bos rond Beekbergen gemaakt, maar niet in het "Woud". Immers, in die tijd bestond de fotografie nauwelijks

12 meter brede laan uitgehakt, de huidige Van Spreekenslaan. De arbeiders zagen het aanvankelijk niet zitten, maar met allerlei beloften van de heer Van Spreekens, die toezicht op het werk hield, werd een provisorische weg gemaakt, waarlangs een grote hoeveelheid hout kon worden afgevoerd. De arbeidsomstandigheden waren niet best. Slechts 10 van de 68 arbeiders beschikten over laarzen, de rest liep op klompen. Het weer in november en december 1869 was koud. Voorts moet worden

bedacht, dat er nog geen motorzagen waren, geen zware tractoren met rupsbanden voor het verplaatsen van grond en boomstronken en geen grote mechanische grijpers. Zelfs geen beugelzagen, zoals we die nu kennen, maar vermoedelijk heeft men gezaagd met van die ouderwetse spanzagen en verder met bijlen gewerkt. Het is de arbeiders van toen dan ook niet kwalijk te nemen, dat er bij de graafwerkzaamheden nodig voor de aanleg van de autosnelweg A 50 (noord-zuidweg) nog dikke boomstronken werden aangetroffen. Helaas is deze autosnel-

weg dwars door het voormalig Beekberger woud aangelegd. Zonder mechanische hulpmiddelen was het toen blijkbaar niet mogelijk de grootste stobben door middel van lichaamskracht te verwijderen.

Op 10 juni 1871 is de laatste boom van het woud gekapt en in datzelfde jaar is de eerste boerderij gebouwd. De opbrengst van het hout viel tegen. In eerste instantie werden 14.000 bomen gekapt en verkocht voor in totaal f 2712, dat is voor nog geen twee dubbeltjes per boom.

Wat is nu verder het economisch nut geweest van de ontginning van het Beekberger woud? Aanvankelijk was er gedurende enkele jaren tijdens de ontginning werkgelegenheid voor veel arbeiders uit Beekbergen en Lieren. Later kwam er grond en werk voor jonge boeren. Een aantal generaties hebben gedurende bijna 130 jaar een middel van bestaan gevonden op de gronden van het voormalig Beekberger woud. Dat bestaan zal niet altijd even gemakkelijk zijn geweest. De naam "Zeldenrust" op een van de boerderijen wijst daar op.

Plan Natuurmonumenten.

De Vereniging Natuurmonumenten heeft een plan gemaakt om op dezelfde plek opnieuw een natuurgebied tot ontwikkeling te

brengen. Het oude oerbos kan men natuurlijk niet terughalen, maar wel zijn de omstandigheden van dit gebied voor een natuurgebied gunstig, omdat zich in houtsingels en sloten nog steeds bos- en moerasplanten uit het oude oerbos hebben gehandhaafd. Zie bijvoorbeeld in het voorjaar de vele *bosanemonen* (witte bloemetjes) langs de sloten van de Van Spreekenslaan. Verder komen er gebieden voor met permanente en periodieke kwel. Dat kwelwater is afkomstig van de hoger gelegen delen van de Veluwe.

Gedurende 10 tot 15 jaar is de Vereniging Natuurmonumenten van plan het gehele gebied te kopen. Er is reeds ongeveer 60 hectare aangekocht. Er bevinden zich in het gebied veel kleine bedrijven, met een gemiddelde bedrijfsoppervlakte van ongeveer 10 ha. Deze bedrijven houden voornamelijk vee. Verwerking van grond zal alleen op vrijwillige basis plaatsvinden. De agrarische marktwaarde zal worden geboden. Ook uitrui van gronden is mogelijk.

Ondergrond

Ter plaatse van het voormalig Beekberger Woud ligt volgens het plan van Natuurmonumenten op 100 meter diepte een laag keileem, dat is een mengsel van leem, zand, grind en keien. Dan

volgt een pakket van 40 meter erosiemateriaal, overwegend bestaande uit klei. Op dit pakket volgt een dik pakket grove rivierzanden, waarin dunne klei- en veenlagen liggen. Op 15 meter diepte is een 2 tot 5 meter dikke laag rivierklei aangetroffen, waarop een in dikte variërend pakket zand en grind. De bovenste laag wordt gevormd door een laag dekzand.

Verbindingszones

In het plan van Natuurmonumenten zijn een aantal verbindingszones geprojecteerd naar de beek toe en naar het bosgebied achter Oosterhuizen. Aan de noordwestkant van de Traandijk lag vroeger het *Rietger*, Reetger of 't Broek, een drassig stuk grond, waar ook nu nog.

permanente kwel optreedt. In het plan wordt dat stuk aangewezen als een reservaatgebied. Op het grondgebied van het voormalig Beekberger Woud kan opnieuw een waardevol natuurgebied tot stand komen. Natuurmonumenten heeft met de uitvoering van het plan in 2001 een begin gemaakt.

Literatuur

- Het Beekberger Woud, de geschiedenis van een verloren oerbos, door M. van Lohuizen, uitgave De Marke 1980, 88 blz. ;
- Het Beekberger Woud, natuurontwikkeling in een voormalig oerbos, maart 1993, met foto's, tekeningen en grafieken, 80 blz. Vereniging Natuurmonumenten.

Veldnamenonderzoek

Arie van Bodegom

Herman Blom en ondergetekende zijn in Brummen en naaste omgeving al vele avonden bezig geweest om de vele veldnamen van landbouwpercelen op kaarten in te vullen. Het zijn er honderden! Veel veldnamen zeggen iets over de vorm, o.a. *Doevensteert*, *Varkenskop*, *Heurne* = hoek en driehoek evenals *Oortje*, *Lange Slag* = smal en lang, enzovoort.

Diernamen komen ook veel voor, vooral veel vogels. Ook lachwekkende namen zoals *Flapschotel*, *'t Rot en Damme* (niet Rotterdam!), alhoewel de betekenis hetzelfde is; *'t Ginds* (waar?), *Smeerkamp* enzovoort. Dan zijn er namen over hoog of laag, de grondsoort en wat er geschikt is om te verbouwen. Met behulp van de kadastrale atlas en de archieven van Rhienderstein konden we veel namen traceren.

Ook de heel oude geschiedenis kan naar voren komen, bijvoorbeeld

St.Ludgerus-land en *Papenweert*.

Veel veldnamen rond Brummen zijn nu met woningen bebouwd, wat ook inhoudt dat de perceelsgrenzen verdwenen zijn. Ook zijn er namen door de eeuwen heen in vergetelheid geraakt of bijna onherkenbaar geworden. Bijvoorbeeld *Pruimenbosch* in Cortenoever. Dit betekent niet een bos van pruimenbomen, maar het bos van *Prum* uit de Eifel.

Wij hebben meer veldnamen gevonden die we niet kunnen traceren. Hopelijk komen we er in de toekomst achter. We hopen alle kennis ooit in een boekje samen te brengen!

Quazenboschweg

Arie van Bodegom

Over deze weg (ook wel B1 genoemd, tussen Brummen en Zutphen) is heel wat te doen geweest. Procedures tot aan de Raad van State toe. Deze weg ligt in eenoeroud gebied (de Hogenenk). Voordat men de weg wilde aanleggen, wist ik al dat er archeologische vondsten gedaan zouden worden. Immers, het woord *Hogenenk* zegt het al. Een enk die hoog ligt ten opzichte van de omringende gronden. De Rhienderense beek omzoomt hem. Een ideale plek voor bewoning in de prehistorie.

R.A.A.P., een archeologische stichting, deed vooronderzoek en deed natuurlijk vondsten. Daar de nieuw aan te leggen weg niet diep uitgegraven hoefde te worden, zouden de archeologische resten kunnen blijven zitten en daarom niet verstoord worden. En zo geschiedde het...

Wat een tegenstelling met *Leesten* (onder Zutphen), waar alles minutieus onderzocht wordt en waar bijzondere vondsten gedaan zijn. Er komen zelfs boeken over.

Met enkele andere mensen hebben we zelf onderzoek gedaan (niet gegraven, alleen goed gekeken) en hebben drie prehistorische gebouwen kunnen vinden + een stookplaats + een heilig centrum. Ook waren er grafheuvels bij de Zutphensestraat. Deze zijn in de twintiger jaren al afgegraven.

Hiermee wil ik zeggen dat per gemeente er een enorm verschil bestaat voor de interesse in de oudheid.

Naschrift

Als nieuwsgierig geworden redacteur van dit blad heb ik Arie nader omtrent zijn *vondsten* gevraagd. Het blijkt dat hij dat terrein met een

wichelroede te lijf is gegaan, samen met twee andere lopers. Die kwamen tot dezelfde bevindingen. Zelf graven mocht niet. "Ik weet dat niet iedereen de wichelroede serieus neemt, maar ik werk er al jaren met succes mee. Zo heb ik in het verleden de oude waterleidingen opgespoord die in Laag-Soeren het destijds beroemde Soeria-kurort van water voorzagen. Het was een ijzeren leiding die vanaf de sprengen tot het kuuroord liepen. Met piketpaaltjes heb ik het oude spoor aangeduid, ook weer samen met twee andere lopers. Vanwege de zoveelste

De Michaelshoeve aan de Zutphensestraat te Brummen, het monumentale gebouw dat grenst aan het gebied waar Arie van Bodegom c.s met de wichelroede (o.a.) drie prehistorische gebouwen heeft ontdekt

de zoveelste reorganisatie van dat huis (van Amsterda tot TM-inrichting) is het niet tot een herstel van die oude leidingen (uit omstr. 1920-1930) gekomen". Aldus Arie van Bodegom. Red.

Jaap der Nederlanden, afstammeling van koning Willem II ?

Piet Willemsens

Een aantal leden van De Marke beoefent de kunst van de *genealogie*: het zoeken naar voorouders. U kent die verhalen wel, sommigen vinden hun stamouders tot vier à vijfhonderd jaar terug. Maar geen van de Marke-leden heeft zulke interessante voorouders als Jaap der Nederlanden uit Eerbeek, die zou afstammen van een onecht kind van koning Willem II. De volksmond spreekt dan gemeenlijk van bastaardkinderen, maar als die afkomstig zijn van een koning, dan wordt er heel vrij, of zelfs blijmoedig over gesproken.

Tv-uitzending met Sonja

Zo ook op 28 januari jl., toen Sonja in een tv-uitzending drie vermeende Oranje-afstammelingen rond de tafel had verzameld. Over niets werd schande gesproken, alles straalde vrolijkheid of naijver uit. Want het ging er Sonja vooral om, om

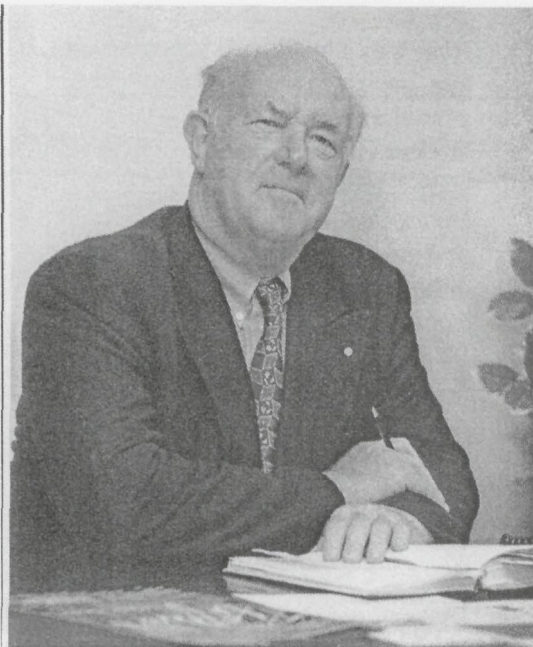
uit te diepen wie de beste papieren van de koninklijke afstamming had. Wiens verhaal is het minst speculatief? Een historicus in het gezelschap gaf aan Jaap der Nederlander het hoogste cijfer!

Jaap (geb 1937), vader van drie zoons, was tot voor enkel jaren geleden directeur van het Eerbeekse bedrijf Rudico, maar sinds zijn pensionering heeft hij alle tijd voor zijn hobbies. Bij het interview dat ik half augustus met hem heb, toont hij me een uitpuilend dossier van stukken die over de "affaire" der Nederlanden gaan. Reeds in de jaren dertig en veertig heeft een oom van Jaap diep in de historie gegraven. Een jaar of tien geleden is er zelfs, van de hand van L. Lambregts, een boekje over de oorsprong van deze koninklijke *faux pas* geschreven. Dit boekje heet Willem en Marianne, de eerste dragers van de opmerkelijke familienaam *der Nederlanden*. Het is voor honderd procent zeker dat de huidige Jaap uit Eerbeek van die genoemde

Willem der Nederlanden afstamt, daarvoor staan goed gedocumenteerde generaties garant.

Waar komt de eerste Willem der Nederlanden precies vandaan? Voordien bestond de naam niet. Samen met zijn zus Marianne (maar het is niet zeker of het zijn zus was) komen zij in 1820, als kinderen van respectievelijk twee jaar en 15 weken jaar oud, terecht in een landbouwkolonie te Willemsoord (Dr.). Daar waren in het begin van de 19^e eeuw, op idealistische grondslag gebaseerd, boerderijtjes gesticht, te exploiteren door arme mensen mits zij bereid waren *wezen* of te vondeling gelegde kinderen te verzorgen. Ze kregen daarvoor een jaarvergoeding van 60 gulden per kind. Hoe en door wie de twee kinderen naar de kolonie werden gebracht, kan niet meer worden nagegaan, maar onder hun verhaal dat zij in Utrecht werden overgedragen door een in het zwart geklede dame. De tweejarige Willem wordt ingedeeld bij huisverzorger Coenraad Vernouw en zijn vrouw Maria Langkamp te Willemsoord. Zijn zusje Marianne komt bij een ander gezin in het dorp terecht. We gaan op de nazaten van Marianne niet nader in, omdat over haar weinig bekend is en ze ook geen interessante achternaam heeft meegekregen

Jaap der Nederlanden, die zoveel onderzoek naar zijn familienaam heeft gedaan, en daarmee doorgaat

Veel verdriet

De historici hebben alle energie gericht op de nazaten van Willem. We weten dat hij omstreeks 1829, op elfjarige leeftijd, door de Maatschappij van Weldadigheid werd opgeleid tot wijkmeester. Willem, van wie geen geboorteakte bestaat, trouwt in 1846 in Steenwijkerwold. Hij moet dan onder ede verklaren dat zijn ouders en zijn geboorteplaats onbekend zijn. Daarvan heeft hij in zijn leven veel verdriet gehad, temeer daar de behandeling die hem ten deel viel, niet altijd zo

fraai was. Onbekende achtergrond dus, maar wel is uit allerlei aanwijzingen duidelijk dat Willem en Marianne van "een hoog iemand" afstammen. Bijvoorbeeld, voor de opvang van de kinderen wordt voor elk een obligatie van f 1000 afgegeven aan de directeur van de Maatschappij van Weldadigheid, de generaal van den Bosch.. Rechtstreeks van koning Willem II zouden hen doen ze later een poging om tot honorering van genoemde beloften te komen. De zoveelste teleurstelling in hun leven

Als jongeman maakt Willem een bezoek mee dat prinses Marian, de jongere zus van Willem II, een keer aan de kolonie brengt. Het mooie verhaal wil dat Willem der Nederlanden kaarsrecht voor zijn koninklijke bezoeker zou hebben gestaan, zonder een spoor van nederigheid in houding of stem. Hij zou die dag ook zijn zondagse kleren niet hebben aangetrokken, hoewel het hele dorp vanaf de vroege ochtend al gegonsd had van de geruchten over het koninklijke bezoek. Willem had iets *obstinaats*, net als de huidige Oranjes!

Er waren meer geheimzinnigheden rondom Willem. Als hij in 1902 overlijdt, bijna 84 jaar oud in Frederiksoord, krijgt zijn weduwe door het ministerie van

binnenlandse zaken een gratificatie toegekend van f 2,50 per week. Waarom? Dat is nooit duidelijk geworden.

Er is in het verleden met grote ijver gezocht naar de identiteit van de mysterieuze P.

Nederlanden die omstreeks 1820 betrokken is bij het *droppen* van de twee kinderen. Ook is gezocht naar de *moeder* van de eerste Willem, waaruit de volgende kenmerken naar voren kwamen:

1. Ze was uit een aanzienlijke Rotterdamse koopmansfamilie
2. Ze is nimmer gehuwd en zeer oud geworden
3. Mogelijk betreft het de in 1804 geboren Marianna von Evers uit Limburg, ook wel freule Marianna von Evers van Aldendriel genoemd. Ze overlijdt, na een sober en spaarzaam leven, in 1878.

Alleen voor een beperkte familiekring bestemd heeft de Eerbeekse Jaap der Nederlanden enkele jaren gelden een boekwerkje over zijn afstamming geschreven. Daaruit blijkt dat de allereerste Willem negen kinderen heeft gekregen, waarvan er drie op jonge leeftijd overleden. Het negende kind, Roelof, geboren in 1863, is de overgrootvader van onze Jaap. Roelof vestigt zich later als mandenmaker in Hillegom. Hij krijgt zeven zoons, waaronder de

*Beeld uit het 19^e eeuwse
Frederiksoord, met de school waar
de eerste Willem der Nederlanden
verbleef*

in 1897 geboren voorvader Jacob Cornelis der Nederlanden. Genoemde Jacob gaat na de lagere school naar het bollenland. In de zomer moest je daar om vijf uur 's morgens beginnen; op den duur vond deze Jaap het elektriciteitsvak veel aantrekkelijker. Zo komt hij bij een elektrotechnisch bureau terecht en helpt mee om heel Hillegom te elektrificeren. Hij sticht daar in 1925 ook een eigen bedrijf; een man met handelsgeest.

Allerlei andere beroepen komen we onder de leden van de

de familie *der Nederlanden* tegen, ook een dominee en een hoogleraar. Kenmerkend voor de verschillende stamvaders is, schrijft Jaap, dat het niet zulke grote *praters* zijn. Het zijn nuchtere, degelijke nette mensen, die het leven nemen zoals het is.

Je zou zeggen dat Jaap geen echte der Nederlanden is, want hij *praat* als Brugman! Ik tref het ook om andere reden met het interview, want breed gnuivend zegt hij: "Ik kan je als *primeur* vertellen dat begin oktober de uitslag vrijkomt van een DNA-onderzoek dat ik over mijn voorouders heb laten instellen.

Dat is niet eenvoudig, snap je, want van het koninklijk huis zul je niemand bereid vinden een uitstrijkje van speeksel of een ander DNA-kenmerk af te staan. Evenwel, ik heb een bastaardkind van Willem III ontdekt, die heeft wel willen meewerken. Als diens speeksel en het mijne DNA-identiek zijn, dan zijn onze afstammingsonzekerheden opgelost! Bij DNA-onderzoek speelt wel iets lastigs, namelijk dat het alleen via de *mannelijke lijn* kan worden toegepast. Zo kan met DNA zelfs koningin Beatrix niet bewijzen dat zij van koning Willem III afstamt!”

Het moge duidelijk zijn dat Jaap geen gêne kent omtrent zijn afstamming: al was het alleen maar omdat hij er op dit moment nog niet zeker van is dat hij van de Oranjes afstamt. Eén ding zit hem echter niet lekker: “Ik ben er ook niet trots op, omdat het uiteindelijk een gemene streek was om die kinderen omstreeks 1820 zo maar in een kolonie te droppen. Overigens doe ik niet geheimzinnig omtrent onze geschiedenis; in de familiekring wordt het breed uitgedragen. We hebben vorig jaar zelfs een reünie *der Nederlanden* gehouden, waar 65 mensen aanwezig waren. Mijn geschiedenis zou ook niet zo interessant zijn, als het niet om de naam Der Nederlanden ging, die uniek is. Ook het feit dat omtrent

de *stammoeder* weinig bekend is, is tamelijk zeldzaam. Als het DNA-onderzoek positief uitwijst, ga ik zeker verder *vorsen*. Er zijn nog archieven met de stempel *geheim*, waar nog geen speurdersneus aan geroken heeft. Maar ja, als het DNA-onderzoek (aan de Belgische universiteit van Leuven) negatief uitwijst dan ploft de hele affaire als een ballon!”

Gelijkenis met Wilhelmina

Hoewel Jaap nu uitbundig lacht, zou hij er ook spijtige kanten aan zien: alle illusies van vroeger zijn dan verdwenen, alle speculaties naar de mesthoop, verder onderzoek heeft dan misschien geen zin meer. “Door in familiekring bekendheid te geven aan mijn bevindingen, ben ik steeds meer aan de weet gekomen, fantastisch, al die contacten! Ik hoop dat na het DNA-onderzoek een nieuwe fase in het vorsingswerk ontstaat. Dan ga ik een nog meer wetenschappelijke aanpak volgen. En via ons familiebulletin uitdragen”.

Heb je er wel eens last of schade van gehad? Nooit, antwoordt Jaap gedecideerd. “Mijn omgeving weet er ook nauwelijks van, en ons dagelijks leven is als van ieder ander. Ik heb er ook nooit duidelijk vóórdeel van gehad. Wel is een neef van mijn vader in de oorlog

– vanwege zijn naam – benaderd om met de Duitsers te gaan samenwerken. Volgens een artikel in De Telegraaf uit 1998 zou Hitler zich persoonlijk in deze zaak gemengd hebben: hij wilde een *der Nederlanden* als koning op de troon van de Oranjes hebben! Nee dus! We zijn niet overdreven, maar wel behoorlijk Oranje-gezind, dat snap je. Mogelijk dat ik later wel die obligatie van duizend gulden uit 1840 ga opeisen. Die zou nu een half miljoen euro's waard zijn, haha!”

Nogmaals die relatie met de Oranjes. Zijn er eigenschappen die jullie *gemeenschappelijk* hebben? Jaap ernstig: “Ja, ik lijk wat op Wilhelmina, zegt men wel eens, bij vergelijkingen op foto's, maar dat kan natuurlijk ook toeval zijn. Een gemeenschappelijke eigenschap met Beatrix is in ieder geval, dat ook ik de hobby van *beeldhouwen* beoefen. Pas na mijn pensionering ermee begonnen”. Fier leidt Jaap me langs de prachtige beelden die hij in zijn tuin heeft opgesteld. We belanden daarbij ook in zijn atelier, waar nog een andere hobby zichtbaar is: zelf een orgel bouwen! Jaap blaast door een van de zelfgemaakte pijpen, het klinkt best muzikaal!

Naschrift

Op 8 oktober jl. heb ik weer contact met Jaap der Nederlanden. Met spanning is er uitgezien naar het DNA-onderzoek aan de universiteit van Leuven. Dat is net binnengekomen. Er blijkt géén verwantschap te zijn tussen koning Willem II en de familie Der Nederlanden!

Jaap's commentaar: “Uiteindelijk ben ik niet teleurgesteld over de uitslag van het DNA-onderzoek. Het is zelfs een geluk nu te weten dat die 19e eeuwse koning niet zo maar een paar kinderen wreed te vondeling heeft gelegd. Veel van de geheimzinnigheden en ervaringen van voorouders uit het verleden zijn natuurlijk wél waar, maar de conclusies en vele publicaties hieruit voortvloeiend blijken nu pure speculatie. Ontstaan uit romantische gedachten. Evenwel, ik zal het onderzoek naar het ontstaan van die opmerkelijke naam *Der Nederlanden* niet loslaten. Mogelijk dat de afstamming teruggaat op een lakei of iemand anders uit de naaste kring van koning Willem II. In ieder geval, wij zijn geen onechte koninklijke kinderen. Wat mij betreft een opluchting!” PW

Boerderijtjes Buurtweg en Jodenpad moesten weg

Aandoenlijke foto, hè, dat oude boerderijtje *Kiekover* aan de Buurtweg (1e foto). Hooguit kun je zeggen dat er een bungalow te dicht bij is gebouwd! Mis! Het is veel erger: sinds enkele maanden is het boerderijtje er helemaal niet meer. Gesloopt. Een oudere man woonde er zoals mensen hier honderd jaar geleden woonden. Primitief, en dat past niet meer in deze tijd. Nu woont die oudere

meneer in een deel van de bungalow, eigendom van de hoofdbewoner. Er heeft wel overleg met de gemeente en andere instanties plaatsgehad. Men had het boerderijtje, een van de oudsten uit de gemeente, de *Rechts op de foto het aandoenlijk mooie boerderijtje aan de Buurtweg, met oude pomp. In juli jl. gefotografeerd. Nu is alles weg. Nou ja, de bungalow staat er nog ...*

status van *monument* willen verlenen. Dat is dus *passé*. Nou, helemaal *passé* is het niet, want in de herinnering – vastgelegd door Arie van Bodegom – was. de *Kiekover* bijna het oudste agrarische monument uit de gemeente. Volgens de gevelankers stamde het uit 1791. Het interieur was nagenoeg oorspronkelijk. In het midden een grote kamer met bedstee tegen de *deelwand*; de schoorsteenmantel tegen de *gangwand*. De gebinten waren zichtbaar. Slechts één raam. Naast de kamer bevond zich een *opkamer*, met één raam, eronder de kelder. De gang bezat een lage zoldering; het raampje

boven de deur gaf enig licht op die zoldering, typisch voor onze streek. Naast de gang bevond zich een kleine keuken, 2 x 3 meter, met hierachter een *melkkamertje*. In de *deel* van het boerderijtje lag aan de ene kant de koestal, aan de andere kant de varkensstal.

De *Kiekover* was een viergebints huis, met *getoogde* voordeuren. Voor het huis stond een *pomp*. Alles weg! Zo komt de gemeente Brummen wel door zijn spaarzaam lijstje van oude boerderijtjes heen. Van Bodegom

Het zogeheten jodenboerderijtje aan het Jodenpad, Brummen. Twee jaar geleden afgebroken

is er niet over te spreken. De gemeente heeft hier geen beleid voor. Deze ziet die oude boerderijtjes meer als afgedankte primitieve woninkjes die eigenlijk wel gesloopt kunnen worden. Op het perceel mag dan een aan de huidige tijd aangepaste woning komen. De stijl doet er dan niet zo veel toe.

Een aantal van die boerderijtjes hebben we nog over, meestal van gemoderniseerd – en wat erger is – van buiten tot een villa-achtige woning veranderd.

Jodenboerderijtje

Een paar jaar eerder ging in Brummen een ander historisch boerderijtje (zie 2^e foto), achterin het Jodenpad, voor de bijl, waarschijnlijk iets na 1832 gebouwd. Overdwars was het in tweeën gedeeld. De

voormalige *deel* was woonruimte. De tranen komen je in de ogen als je leest (in mijn oorlogsboek over Brummen, pag. 34) wat zich hier in de oorlog heeft afgespeeld. Op 11 mei 1944 deed de SD er een inval en sleepte er de twee verborgen joodse plaatsgenoten, Leon en Reneé Meijers, uit hun schuilplaats. Na hun afreis naar het concentratiekamp Gleiwitz zagen ze Brummen nooit meer terug.

Ook bij dit monument constateren we: Geen respect voor de geschiedenis, wel een kniebuiging voor het feit dat een een gerede koper nieuwbouw mag plegen in een 200 jaar oud gebouwtje dat achterstallig onderhoud heeft. PW

Bijzondere boerderij onder Oeken

Fietsend door de Kleine Vosstraat in Oeken viel me een boerderijtje op met een bijzondere architectuur. Zie bijgaande foto's. Echt oud is het gebouw niet; op de achtergevel staat het jaartal 1845. Het is omstreeks 1965 grondig verbouwd; de gevel en de raampartijen van het rechterdeel zijn (helaas) radicaal vernieuwd. De huidige bewoonster, Marietje van Dusschoten-Wassink, die er vijfenzestig jaar geleden is geboren, vertelt me heel vriendelijk alle achtergronden. "Mijn vader kocht het boerderijtje in 1935. Wil je de prijs weten? (Lachend) Dat was f 4500, inclusief de twee hectare grond die er nu nog bij horen! Een gemengd bedrijfje, mijn vader molk drie koeien. De stal in het achterhuis is nog aanwezig. In de jaren zestig, rond ons trouwen, heeft de verbouwing plaatsgevonden. U mag het niet mooi vinden, maar het is onder leiding van een architect uitgevoerd. Het huis had twee nummers, 7 en 9, ook nu nog. De woonruimte van het achterstuk was in feite niet meer bewoonbaar, vandaar. Wij hebben er al die jaren geriefelijk gewoond; samen met mijn man

Gijs zijn hier onze vier kinderen groot geworden".

Gijs laat me nu de historische gedeelten van het huis zien. De kelder onder het oude voorhuis is van balken voorzien. "Onder het achterhuis zat destijds nog een gewelfde kelder, die we bij de verbouwing gewoon hebben dichtgegooid. Ik denk dat de boerderij veel ouder is dan het jaartal op de achtergevel aanduidt".

Hallehuis

Ik tracht nog meer historische bijzonderheden over het boerderijtje te weten te komen, en raadpleeg het bekende boekwerk Brummen in den tijd van overgang, Het blijkt dat *De Mollenhof*, welke naam ook nu nog fier op een bordje prijkt, reeds enkele eeuwen onderdeel uitmaakt van de lijst van 144 boerderijen in dat boek genoemd.

Verder raadpleeg ik Gert Jan Dijkstra, voorzitter van de gemeentelijke Monumentencommissie en groot liefhebber van oude gebouwen. Over *De Mollenhof* merkt hij het volgende op "Ik schat in dat het gedeelte met het rieten dak een boerderij is van het type

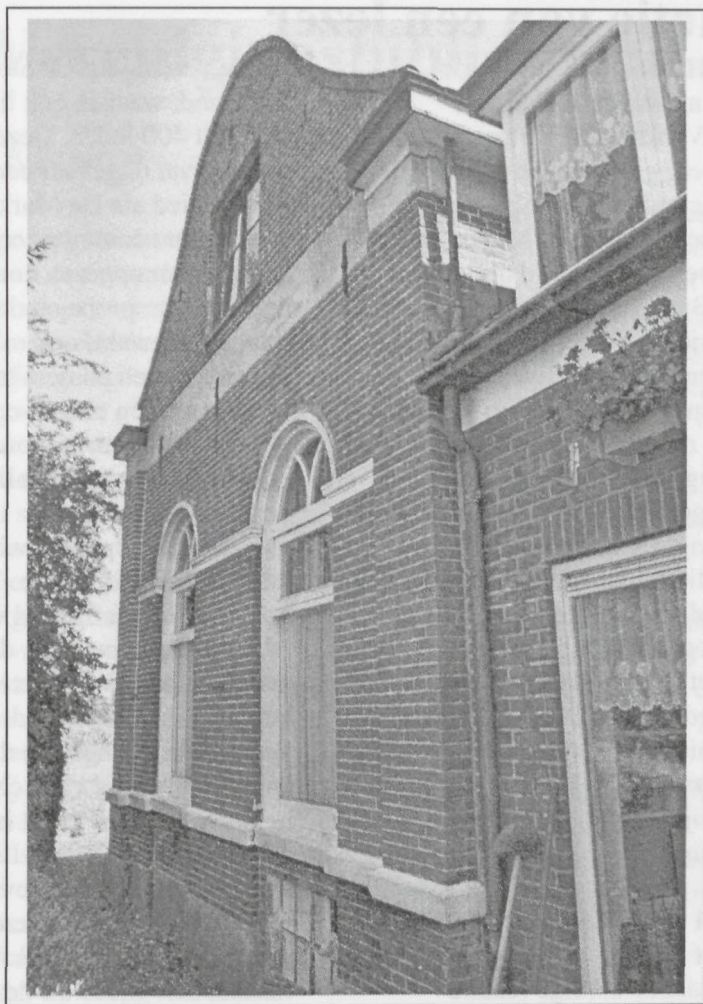

Zie het opmerkelijke verschil tussen voor- en achterhuis van de Mollenhof

"hallehuis". Daar zie je er veel van in deze omgeving. Dit is volgens mij het oudste deel. Er is wel veel aan veranderd: dakramen, zij-ingang en raampartijen zijn natuurlijk van een latere datum. Op de foto is niet te zien wat de vorm is van de boog boven de staldeuren, dit kan nl. iets zeggen over de leeftijd van het boerderijtje. Het linker gedeelte op de foto vind ik erg opvallend. De ramen zijn relatief smal en hoog en hebben boven een rondboogvenster, waarbij de waaervormige roedenverdeling in

het bovenvenster erg mooi is. Dit past m.i. bij *empire*-stijl. D.w.z. dat dit gedeelte van begin 19^e eeuw moet zijn. Eigenlijk een heel wonderlijke combinatie: enerzijds het eenvoudige hallehuis (landelijke bouwkunst), anderzijds dwars daarop aangebouwd (er ontstaat een T-vorm), iets wat meer allure heeft en meer past bij de grote buitenplaatsen. Je kunt hier spreken van een stijlbreuk. Bijv. "De Rees" heeft ook een rondboog venster, doch niet alle ramen zijn daar zo. Er zijn hier in de omgeving niet veel van dit soort vensters. De gevel (linkerstuk) heeft

een *klokvorm*, is eenvoudig uitgevoerd, maar zou best later weer veranderd kunnen zijn. Ook de kroonlijst

met *fries* (de witte band juist onder de goot) behoort tot de schoonheden van het oude gedeelte van De Mollenhof". Aldus Gert Jan Dijkstra.
PW

Reactie van een lezer

Dr. H. Hillebrand (uit Heilo)

schreef n.a.v. een artikel van Wietse Venema. het volgende:

"Ik heb erg genoten van het opstel over Heerenhul (gepubliceerd in het tijdschrift van de "Marke" van september 2000 met de titel: de Hooge Bank van het Veluws Landgericht). Opgegroeid in Ugchelen heb ik heel veel in die contreien rondgezworven. Veel van wat mij dierbaar was is door de aanleg van de snelweg vernietigd. Een onvergeeflijke vergissing. De ondoordachte bouwactiviteiten van Apeldoorn hebben de catastrofe in dit archeologisch zo rijke gebied compleet gemaakt. Ik denk dat het heel goed is, dat zoveel mogelijk van de historie van dit gebied wordt vastgelegd. Met vriendelijke groet, dr. Herman Hillebrand."

Pleidooi voor Marke-site op Internet

Bovenstaande aardige reactie kreeg ik in eerste instantie via Internet, waar het artikel ook op gestaan had. Dit bewijst het grote belang van *Internet*. Ik herinner in dit verband aan de klacht van de voorzitter en andere leden van "De Marke" over het geringe ledenaantal van 200, terwijl de gemiddelde leeftijd van de leden aan de hoge kant is ! De histo-

rische vereniging *De Stelling* in Friesland, waar ik ook lid van ben, telt 400 leden. Deze vereniging omvat ongeveer eenzelfde werkgebied als De Marke.

Wanneer een internetpagina zou worden opgezet, zou daarmee tevens enige propaganda kunnen worden gemaakt, ook over de bijeenkomsten en de uitstapjes. Verder zouden enige verhalen op het internet kunnen worden gezet, of een aanduiding van die verhalen.

Een internetpagina wordt over de hele wereld gelezen. Zo heb ik ook commentaar gehad van een mevrouw uit Amerika, die vroeg wat de naam *Lieren* betekent. Ik heb daarop geantwoord dat volgens de etymologie de naam zou zijn afgeleid van schoon helder water. Dit klopt in zoverre, dat de oude beek door Lieren schoon helder water bevat. Een huisvrouw in Lieren vertelde mij, dat ze de ramen altijd schoon maakte met water uit de beek, niet met leidingwater. Met het water uit de beek zouden volgens haar de ramen schoner worden. Die mevrouw in Amerika vond dit een heel fijn antwoord, want zij heette Lieren !

Wietse Venema
Beekbergen

De Verenigingsbibliotheek

Wim Klomp

Onze verenigingsbibliotheek is in het bezit van een waardevolle collectie boeken over regionale en plaatselijke geschiedenis. De basis werd destijds gelegd door schenking van een groot aantal boeken door de heer J.W. Schut.

Hieronder bevonden zich ook een aantal specifieke boeken over de papierindustrie. Naast diverse schenkingen, wordt de bibliotheek telkens uitgebreid door het aankopen van nieuwe uitgaven.

Wanneer u in het bezit bent van een of meerdere boeken en deze aan de vereniging wilt schenken, houden wij ons van harte aanbevolen!

De regels m.b.t. het uitlenen van deze boeken zijn:

1. Bibliothecaris Wim Klomp houdt de administratie bij van uitgeleende en teruggebrachte boeken.
2. Boeken kunnen alleen geleend en teruggebracht worden op onze verenigingsavonden. Wilt u de boeken niet langer houden dan noodzakelijk is! Bent u een avond verhinderd, dan kunnen de boeken bij een van de bestuursleden worden ingeleverd.

Op de verenigingsavonden is altijd een deel van de bibliotheek aanwezig. Omdat het niet mogelijk is alle boeken mee te nemen kunt u, als u een speciaal boek wilt lenen, dit opvragen bij Wim Klomp, die het dan op de eerstvolgende avond zal meenemen.

3. Alleen leden kunnen boeken lenen.

Getracht zal worden om de boeken, die op lijst II van de catalogus vermeld staan, onder te brengen in het Gemeente Archief te Apeldoorn. Tijdens openingsuren van het archief kunnen onze boeken dan geraadpleegd worden. Nadere informatie hieromtrent volgt in onze nieuwsbrief.

De Marke, ook service club!

Het is (nog) niet de bedoeling om van iedere bijeenkomst van De Mare een verslag(je) in dit blad te plaatsen, maar de avond van 9 oktober jl. leent er zich wonderwel toe. In feite kon toen geconstateerd worden dat De Marke nog méér is dan een historische vereniging. Het is ook een *service club*!

Op deze avond sprak de heer J. Broekhoff uit Nijmegen over het restaureren van schilderijen. Een boeiend betoog – zo meteen meer erover – maar later besprak hij ook ieder schilderij of prent dat een bezoeker had meegenomen. Moet het nodig gerestaureerd worden? Wat zou dat kosten? En: is dat het geld waard! Gewoon spannend was het wat er uit die beoordelingen naar voren kwam. Bij voorbeeld dat – zonder dat de eigenaars het beseften – twee kostbare schilderijen uit de 17e eeuw waren meegebracht. Eén ervan was dermate beschadigd, dat er een nieuw *doek* tegenaan geplakt moet worden. Schilderijen die er nog erger aan toe zijn, moeten *verdoekt* worden, een operatie die zó riskant is, dat de rillingen ons over het lijf liepen toen de restaurateur het ons vertelde!

Het was overigens niet de eerste keer dat de leden kunstproducten konden meebrengen ter beoordeling door een expert. In het verleden – zo herinnert secretaris Rein de Vries me eraan – hadden we de heer Bolwerk, directeur Tegelmuseum Otterlo, die meegebrachte tegels kritisch bekeek. Ook aan het bezoek van antiquair Ott uit Zutphen bewaren we aangename herinneringen.

Op de avond van 9 oktober, die in De Korenmolen te Eerbeek plaatsvond, werden ook dia's getoond ter illustratie van het proces van restaureren. De spreker maakte ons ook duidelijk hoe een *lijst* voorzien kan worden van bladgoud. Een zorgvuldig uit te voeren handeling, want zelfs de ervaren Broekhof mislukte het ietwat.

Leden die de heer Broekhoff een keer thuis willen hebben, vrijblijvend, hoeven hem maar even te bellen (privé 024-377 2158). Hij is verbonden aan het gerenommeerde museum Het Valkhof Nijmegen. Over *service* gesproken! PW

De Marke op najaarsexcursie naar Twente

Martien Kobussen

De Marke heeft zaterdag 31 augustus 2002 een interessante najaarsexcursie naar Twente gehouden. Bezichtiging van de watermolen in Vasse, het oude stadje Ootmarsum met schoolmuseum en de havezate Singraven in Denekamp stonden op het programma.

Molens

Na het vertrek uit Brummen, Eerbeek, Loenen en Beekbergen was het eerste doel van de tocht het dorpje Vasse waarin het buitengebied de watermolen van Bels is te vinden. In het restaurant bij de molen werd koffie gedronken. De watermolen is een bovenslagmolen die in 1725 gebouwd werd als papiermolen. In 1845 werd op de noordelijke oevers een cichoreimolen gebouwd en de papiermolen werd omgebouwd tot korenmolen. Bij de molens kwam in 1874 een stuwvijver om in schaarse tijden ook over genoeg water voor de molens te kunnen beschikken. In 1960 volgden nog meer verbouwingen. Na de bezichtiging kon via een korte knusse wandeling via een zandpaadje de

watermolen van Frans worden bekeken. Het is ook een bovenslagmolen die in dezelfde tijd werd gebouwd als papiermolen. Later kwam ook hier een grote stuwvijver en werd de papiermolen ingericht als korenmolen.

Schoolklas

De chauffeur bracht het gezelschap daarna naar Ootmarsum. In dit oude stadje werd in het Ambachtshuis het onderwijsmuseum *Educatorium Ootmarsum* bekeken, een uitgebreid schoolmuseum. De bezoekers zagen in diverse kamers hoe de voorouders onderwijs ontvingen in een schoolklas met eenvoudige hulpmiddelen. Griffel en pen waren duidelijk aanwezig. Kinderen die op bezoek waren konden oefenen met de oude materialen, maar zij bleken toch nog verrassend goed met de kroontjespen met inkt te kunnen omgaan. Ook was er een kleuterklas. Het museum heeft verder een bijzondere collectie schoolplaten met afbeeldingen van diverse beroepen. In een film werd alles duidelijk uitgelegd.

Genieten van het wonderschone kasteel Huis Singraven (foto Ini Maassen)

In restaurant *'t Pläske* aan het Kerkplein werd een prima lunch gebruikt. Hierna werd het stadje verkend en door sommigen een bezoek gebracht aan het openluchtmuseum Los Hoes. Helaas was de rk kerk niet geopend voor bezoek, maar het stadje bevatte genoeg bezienswaardigheden om de tijd te vullen.

Leengoed

Daarna ging de tocht naar Huis *Singraven* in Denekamp. Het huis was in 1381 een leengoed. Het eerste Huis Singraven stamt uit

1415 en is diverse keren verbouwd. Het laatst onder Willem Frederik Jan Laan. Zijn grootouders kochten het huis omdat mevrouw Laan ernstig ziek was en in deze omgeving wilde genezen. Zij en haar echtgenoot leefden hier maar kort. Kleinzoon Willem Frederik Jan wijdde zich volledig aan de realisatie van zijn droom van een leven van allure. Hij verfraaide het landgoed, maakte een droomhuis van de oude havezate en verzamelde een unieke kunst-, antiek- en meubelcollectie. Uit deze verzameling stelde hij een cultureel historisch waardevol achttiende-eeuws interieur samen. Na zijn dood schonk Laan het gehele bezit aan de stichting

*Deel van de excursiegroep op terras
watermolen Singraven (foto Ini
Maassen)*

Edwina van Heek uit Enschede, op voorwaarde dat het huis met complete inrichting niet veranderd zou worden. De stichting heeft hier gehoor aan gegeven. Alleen de voormalige hal werd later ingericht als trouwzaal. De Marke-bezoekers waren onder de indruk van de pracht en praal waarmee de kamers smaakvol zijn ingericht met kunst en antiek.

Bij het Huis Singraven hoort ook de molen Singraven uit 1448. De *onderslagmolen* heeft drie raderen, die elk een eigen functie hadden: koren malen, hout zagen en olie persen. Alleen de koren-

gebouwd. De Dinkelarm levert het water voor de aandrijving van deze molens.

Op het terras van De Watermolen nabij De Dinkel kreeg het gezelschap tot slot koffie met krentewegge aangeboden. Namens de groep dankte oud-voorzitter Berthus Maas degenen die druk waren geweest met het voorbereiden van deze dag. De interessante dag was weer tot in de puntjes verzorgd! Het gezelschap was het hier volledig mee eens.

CURSUSSEN GELDERSE GESCHIEDENIS

Het Gelders Oudheidkundig Contact begint dit najaar weer een aantal interessante cursussen voor geschiedenisbeoefenaars. We noemen:

- Genealogie voor beginners
- Oud schrift voor beginners
- Sporen in het landschap

Nadere informatie bij Gelders Oudheidkundig Contact, de heer P.Reeuwijk, Zutphen. Tel. 0575-511826.

Oproep aan de lezers

Elke lezer van De Marke kan zijn vereniging een dienst bewijzen, door het blad ook aan vrienden en kennissen voor te leggen! Met de vraag: wil ook jij lid worden?

De ervaring is dat, als de mensen eenmaal kennis hebben gemaakt met ons ledenblad, ze best graag lid willen worden. De voordelen ervan zijn:

- Interessante artikelen uit je eigen gebied. Het is een stimulans om zelf iets (meer) aan historisch onderzoek te doen in je eigen dorp of regio. En er eventueel zelf een stukje over te schrijven!
- Het lidmaatschap kost slechts € 14 per jaar. Aanmelding bij secretaris Rein de Vries, Eerbeek; tel. 0313-651 033.
- Behalve tweemaal per jaar dit mooie blad, kent De Marke nog vele andere activiteiten, vooral de lezingen. Gemiddeld wel acht avonden per jaar, in een van de plaatsen van ons werkgebied.
- Een aantal keren per jaar stuurt de secretaris een bulletin aan alle leden, met daarin, behalve een aankondiging van de a.s.lezing, een lijstje van aangeschafte boeken, die de leden gratis uit de eigen bibliotheek kunnen lenen.
- Nóg meer leuks aan De Marke: twee keer per jaar organiseert deze club een boeiende EXCURSIE, meestal per bus. Resp. een hele dag en een halve dag. Soms is de animo zo groot, dat er een "stop" zit op het aantal deelnemers.

De conclusie kan duidelijk zijn: direct na lezing van dit blad het aan anderen doorgeven en hen wijzen op de aangename gevolgen van het lidmaatschap van De Marke!
PW

